

# HURÁ, MUZEUM!



ČTVRTLETNÍK REGIONÁLNÍHO MUZEA A GALERIE V JIČÍNĚ

ČÍSLO 2/2013

ROČNÍK 1.

ZDARMA

## Úvodník

Milí čtenáři,

dostáváte do rukou druhé číslo muzejního čtvrtletníku, ve kterém najdete aktuální informace o dění v našem muzeu. Kromě pozvánek na výstavy v něm naleznete také informace, které se týkají našich sbírek, archeologických výzkumů a nových přírůstků. V předvánočním čase je pro vás připraven také přednáškový cyklus – počínaje říjnem tak každé úterý odpoledne můžete strávit ve společnosti našich přednášek. Zřejmě největší akcí našeho muzea v posledním čtvrtletí tohoto roku je výstava týkající se jičínských restaurací a hospod, ke které bude vydána také publikace. Očekáváme, že o tuto výstavu bude velký zájem. Jedná se také o poslední výstavu Mgr. Jiřiny Holé, dlouholeté knihovnice jičínského muzea. A proto chci v úvodníku Jiřině poděkovat nejen za aktuální výstavu, ale také za dlouholeté působení v našem muzeu. Z muzea si na mateřskou dovolenou odskočí MgA. Alena Anna Kyselo.

Kromě personálních obměn v našem muzeu se v posledních měsících poměrně dobrým směrem vyvíjí cesta k našemu depozitáři. Je myslím již dostatečně známé, že jičínské muzeum dlouhodobě nedisponuje vhodným prostorem pro uložení svých sbírkových předmětů. Na jaře tohoto roku nám svítla naděje na nové prostory přímo v centru Jičína, nicméně vzhledem k nepříznivým okolnostem tato naděje uhasla. V současné době jednáme o dalších variantách nového depozitáře, nicméně vše je přirozeně o financích, kterých je v kulturní sféře bohužel stále méně. Přesto, že v tuto dobu ještě depozitář nemáme, myslím, že je dobře, že se o věci začalo konečně nahlas mluvit a že je skutečně vnímána jako bytostná potřeba muzea. Jak známo, sbírka bez muzea existovat může, muzeum bez sbírky ovšem nikoliv. Sbíрка jičínského muzea je jedinečným dokladem vývoje celého regionu. Sbíрка je i pamětí našich předků. Pokud bychom měli vyjádřit její hodnotu finančně (jakkoliv je to problematické), mluvíme o desítkách ne-li rovnou stovkách milionů korun. A také proto si zaslouží, aby se o ni pečovalo nejlepším způsobem. Budeme rádi, když nám v našem úsilí o nový depozitář budete držet palce.

PhDr. Michal Babík,  
ředitel muzea

## Pozvánka na výstavu o historii jičínských hostinců

Proč právě hostince? A proč ne? V hostincích oslavujeme radostné události a úspěchy, zapíjíme žal, scházíme se s přáteli, chodíme do nich tak zvané „mezi lidi“. Jsou zkrátka součástí našeho života. Nalezneme je i v literatuře – vzpomeňme například Poláčkův Hostinec u kamenného stolu. Z hospody podnikal své epochální výlety pan Brouček, čeští furianti se u hospodského stolu přeli o to, kdo z nich zaplatí punč a Jeník prodával svou Mařenku. Následkem řeči vedených v hospodě se odvíjely i osudy dobrého vojáka Švejka tak bychom mohli pokračovat. Báseň nazvanou Hospoda nalezneme i v díle tak poetického spisovatele, jakým byl Fráňa Šrámek.

Hospoda může dokonce léčit. Nevěříte? V článku nazvaném Obyčeje, pověry a pověsti z okolí Jičínského, který byl uveřejněn v časopise Krakonoš 25. února roku 1883, nalezneme i následující doporučení: „Zimnice. Nemoc tato ostane i po tomto prostředku nemocného: vypije vodu, kterou byla polita klika u hospody, a to po třikrát uvnitř a třikrát vně světnice.“ Hostince mají své osudy, stejně jako jejich majitelé a nájemci, kteří o ně pečovali a trávili v jejich zdech veškerý čas. Vždyť ještě počátkem minulého století byla otevírací doba jičínských hostinců stanovena na 5 hodin ráno a zavírací na 1 hodinu po půlnoci. Však se v nich také něco vypilo! Podle článku, uveřejněném roku 1929 v Hlasu našeho venkova, činila spotřeba piva v Jičíně v uplynulém roce úctyhodnou cifru 13 029 hl, takže na každého obyvatele připadlo daleko přes 1 hl vypitého piva. Stejně množství piva se prý v Jičíně vypilo i před 1. světovou válkou, kdy byl počet obyvatel nižší. Připočteme-li k uvedenému množství ještě konzumaci vína a dalších lihových nápojů, které nabízely kromě hostinců i samostatné vinárny a kořalny, můžeme tehdejší obyvatele Jičína pouze obdivovat.



### POZVÁNKA:

STARÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE  
VÁNOCE MĚŠŤANSKÉ SPOLEČNOSTI

### ZE SBÍRKY MUZEA:

RENASANČNÍ SVATEBNÍ TRUHLA

### OSOBNOST:

LADISLAV ZÍVR

### CO JE TO:

FOSFÁTOVÁNÍ?

Přijměte, prosím, naše pozvání do Jičína, plného hostinců, hotelů, zájezd-  
ních hospod i nočních kaváren, který připomene výstava v chodbě jičín-  
ského muzea probíhající od 4. října do 24. listopadu letošního roku.

Pod stejným názvem jako výstava „... dopijem a půjdem, aneb staré jičín-  
ské hostince“ bude vydána i drobná publikace. Abecedně řazené informa-  
ce o jednotlivých hospodách jsou v ní doplněny historickými i současnými  
fotografiemi a dobovými inzeráty. Úvodní texty rozšíří také zprávy týkající  
se hostinské činnosti i událostí v jednotlivých hostincích vybrané z dobo-  
vých regionálních periodik.

Brožura připomene téměř 90 hostinců, které existovaly v Jičíně od pradáv-  
na přibližně do období 2. světové války.

Mgr. Jiřina Holá

## Zveme Vás na výstavu: Staré hudební nástroje

Období adventu, Vánoc i prvních dní Nového roku doprovází neodmyslitel-  
ně hudba. Po desítky generací se hrají a zpívají tradiční lidové koledy  
i známá díla slavných umělců. Zajímavé je připomenout si historické hu-  
dební nástroje, které dokázaly oživit oblíbené vánoční melodie v minulos-  
ti. Proto právě v období letošního adventu a Vánoc zaplní zámeckou galerii  
staré hudební nástroje, které již tři desetiletí systematicky sbírá soukromý  
sběratel Jaromír Růžička.



Návštěvníci budou moci obdivovat téměř všechny druhy hudebních ná-  
strojů. Mezi dechovými nástroji plechovými zde najdete například trub-  
ky, křídlovky, kornety, lesní i invenční rohy, baskřídlovky, tuby, heligony  
a podobně. Dechové nástroje dřevěné budou zastoupeny rozmanitými flét-  
nami, pikolami, hoboji, fagoty, klarinety a tak dále. Oblast smyčcových ná-  
strojů reprezentují především housle, zde spíše rarity, například housle s vyřezá-  
vanými zvířecími hlavičkami, či amatérsky vyrobené housle tzv. „Cikánky“.  
Z drnkacích nástrojů uvidí návštěvníci různé mandoliny, mandoly, kytary,  
citory, loutny či tambulácké nástroje. Nezapomene se ani na bicí nástroje,  
mezi kterými se vyjmají pochodové bubínky, činely nebo tympán. Boha-  
tou škálu doplňují zajímavé tahací harmoniky i pozoruhodné méně známé  
hudební nástroje.

Kromě těchto starých „instrumentů“ budeme moci obdivovat i další před-  
měty související s hudbou, které pocházejí ze sbírky Jaroslava Růžičky, jako  
jsou dirigentské taktovky, množství starých katalogů výrobců hudebních  
nástrojů a jiných reklamních materiálů včetně fotografií vojenských a jiných  
hudebních souborů. Pan Růžička je známý i svojí zálibou ve sbírání  
jak porcelánových, tak i z jiného materiálu vyrobených figurek, které zná-  
zorňují muzikanty hrající na různé hudební nástroje.

Doufejme, že naši návštěvníci budou po shlédnutí vánoční výstavy „Staré  
hudební nástroje“ odcházet do Nového roku dobře naladěni!

Jarmila Hakenová

## Zveme Vás na výstavu: R013

S prvními podzimními dny jsme otevřeli výtvarnou výstavu s názvem  
„R 013“, která představuje obrazy a objekty pocházející z ateliérů akade-  
mických malířů Evy Skarolkové-Stuchlíkové, Petra Bareše, Jiřího Brodského  
a Miroslava Křížka. Všichni autoři jsou profesí restaurátory uměleckých děl,  
avšak jejich tvorba prezentovaná v zámecké galerii vznikla jako svobodné  
vyjádření jejich talentu a citění.

„Výstavou R 013 se nepředstavuje samostatná umělecká skupina s trva-  
lým programem, nýbrž kolegové a přátelé, které propojuje jejich základní  
profese – restaurování uměleckých památek v oboru malířských a sochař-  
ských děl“, přibližuje autorské zázemí výstavy PhDr. Dagmar Martinová  
z Národního památkového ústavu v Praze.

„Restaurovátká profese je obdivuhodná a obtížný obor, kde je kromě hlu-  
bokých znalostí svého i navazujících oborů nezbytná i pečlivost, trpělivost,  
kázeň a v neposlední řadě výrazný výtvarný talent. Restaurátor musí pře-  
devším umět spoutat svou vlastní tvořivou sílu, svůj talent zcela podřítit  
duchu „cizího“ díla a pracovat v naprostém respektu k původnímu autorovi.  
Taktó však nelze výtvarný talent svázat trvale“, vysvětluje Dagmar Martinová  
potřebu vlastního vyjádření jmenovaných umělců ve volné tvorbě.



První z vystavujících, iniciátorka jičínské výstavy, Eva Skarolková-Stuchlíková  
má blízký vztah k našemu regionu, protože se narodila v Hořících a vedla  
např. restaurátorský sondážní průzkum v bývalém Paulánském klášteře  
v Nové Pace. Ve volné tvorbě je inspirována přírodou, zkoumá povrchy,  
barvy, pigmenty a tvary. Mění a kombinuje malířské techniky a využívá  
princip náhody jako součást své tvůrčí metody. Motivy ke své volné tvorbě  
ale nachází i v profesi, například ve skvrnách poškozené historické omítky nebo  
malby.

Další z autorů, Petr Bareš a Jiří Brodský, jsou známí jako restaurátoři tak  
významných památek jako jsou například nástěnné malby na schodišti ke  
kapli sv. Kříže na Karlštejně. Ve volné tvorbě však pracují samostatně. Petr  
Bareš improvizuje s tvarovou i barevnou skladbou, tvoří fantastní kompo-  
zice naplněné radostí z volnosti a jemným humorem.

Volná tvorba Jiřího Brodského je mnohostranná, jeho malby, kresby či  
plastická díla se pohybují v širokém poli od formy figurální až k čistě ab-  
strakci. Ve svých objektech prezentuje zejména kombinaci kámen – dřevo,  
suverénně využívá výtvarnou zkratku.

Miroslav Křížek do svých obrazů často přepisuje tvarovou symboliku svého  
jména v rozmanitých variacích. S oblibou vytváří bizarní postavy a sesku-  
pení ze zdánlivě již nepotřebných předmětů denní potřeby, příkladem je  
monstrance z kuliček na prádlo a další překvapivé objekty s citlivě zpraco-  
vanou sakrální tematikou.

„Členové skupiny R013 svou tvorbou přesvědčivě dokazují, že to, co dělají,  
prostě a jednoduše umí. Jejich díla jsou plná krásy, harmonie, osobních  
vyznání a poselství, provokace i vtipu, plná radosti ze svobody tvorby,“  
uzavírá popis jičínské výstavy Dagmar Martinová.

Jarmila Hakenová

## Zveme Vás na výstavu: Vánoce měšťanské společnosti

Vánoční svátky patří k nejkrásnějším a nejoblíbenějším oslavám v roce.  
Svou dnešní podobu začaly tyto svátky získávat od druhé poloviny 19. sto-  
letí a postupně se v nich prolínaly vlivy jednotlivých etnik Evropy i Zámorí.  
Jak ale tyto svátky slavili naši předkové v 19. a na počátku 20. století? Pro  
letošní advent období vánočních svátků jsme pro vás připravili výstavu, ve  
které nahlédneme do vánočně naladěných pokojů a salónů měšťanských  
rodin. Kouzlo vánoční výzdoby a zvyků v prostředí malého města ovliv-  
něného lidovými tradicemi i snahou vyrovnat se trendům šlechtického  
stylu vám představí výstava ve výstavní chodbě RMaG v Jičíně ve dnech  
29. 11. 2013 – 5. 1. 2014.

Vánoce byly a jsou dodnes jedním z hlavních svátků církevního roku. Bě-  
hem adventu každý ještě za tmy, před rozbřeskem, pospíchal na roráty,  
mši ke cti a chvále Panny Marie. Kostel byl zaplněn vždy do posledního  
místa a prostor osvětlovala jen mihotavá světélka rorátních sloupků.  
Sloupky, s nimiž se budete moci na výstavě seznámit, byly darem z lásky  
dívčákům a ženám z předchozích Vánoc. Byly spleteny z tenouněk, „nekoneč-  
né“ voskové svíčky a ozdobeny plastickými kvítky a obrázky.

Druhou adventní neděli zahajovaly snad v každém větším městě už od  
středověku tu pravou předvánoční atmosféru vánoční trhy. Bylo na nich  
k dostání vše potřebné pro zajištění té správné pohody a hojnosti dárků  
i štědrovečerní tabule. Současně ale bývaly velkou společenskou událostí,  
kde jste se mohli setkat s celými rodinami přátel a známých. Nakoupit se  
zde dalo od vykrmené husy přes nejrůznější sladkosti a dárky až po nový  
betlém, nebo jen samotné figurky k doplnění toho, co měl každý doma.

Od počátku 19. století pronikaly k nám z německých zemí nové zvyky.  
Tradice zdobení vánočního stromku započala již roku 1812, kdy Jan Karl  
Liebich, ředitel Stavovského divadla, připravil pro své přátele překvape-  
ní v podobě ozdobené jedle, pod níž byly kromě jesliček uloženy také  
drobné dárky. Mezi měšťanské vrstvy tento zvyk pronikal pozvolna až ve  
40. letech 19. století. Podobu, v jaké ho známe v dnešní době, tedy s ozdo-  
bami a svíčkami, získal v průběhu 2. poloviny 19. století. Jako ozdoby byly  
nejdříve používány ovoce a ořechy, sladké pečivo, posléze se začaly obje-  
vovat vánoční ozdoby z marcipánu nebo tragantu. V 50. letech 19. století  
se začaly nesměle prosazovat vánoční ozdoby skleněné v podobě oříšků  
a ovoce, nebo perličkových řetězů, které se vyráběly v Jizerských horách.  
Obľiba skleněných ozdob vzrostla až na přelomu 19. a 20. století. Pro výro-  
bu vánočních ozdob se ale využívalo také jiných materiálů – dřeva, papíru,  
kovu, vosku a vaty. Vánoční ozdoby z většiny uvedených materiálů budou  
na výstavě také k vidění.



Co by to bylo za vánoční atmosféru, kdyby domácnost neprovoněla vůně  
vanilky, hřebíčků a skořice z čerstvě upečeného vánočního cukroví, nebo  
vůně dalších pokrmů speciálně připravených pro štědrovečerní hostinu?  
Jídelníček se postupně proměňoval, ryba však k vánočnímu pokrmu na-  
šich domácností dlouho nepatřila. Zveme vás tedy nahlédnout do zvyk-  
lostí kuchyně našich předků i na kulturu stolování.

Pohlednicím a vánočním pozdravům již v naší době také pomalu odzvání,  
ale naši předkové si posílání pozdravů na papírových kartičkách velice ob-  
líbili. Dobové pohlednice nám pomohou dokreslit potřebnou atmosféru,  
stejně jako líbezné postavičky domácích jesliček, které nesměly v žádné  
rodině chybět.

Mgr. Hana Macháčková

## Archeologické výzkumy muzea v roce 2013

Letošní výzkumná sezóna našeho archeologického pracoviště vypukla  
velmi záhy. První zjišťovací výzkum byl realizován ještě v únoru. Šlo  
o zjišťovací pásové sondy na místě budoucí výstavby infrastruktury pro  
kolonii rodinných domů v Kopidlně. Na základě zjištění, které nám přie-  
nesla zmíněná sonda, byl v měsíci dubnu realizován vlastní archeologický  
výzkum. O jeho výsledcích jsme informovali v předešlém vydání (byly  
zde zjištěny pozůstatky vesnice z doby laténské). V mezidobí (březen  
a počátek dubna) jsme se potýkali s dalšími lokalitami. Jednou z nich byl  
nálezy pozůstatku pravěkého sídliště v Chomutických, raně novověkého  
mastného krámu v Sobotce na Malém náměstí a v Jičíně, Bolzánové ulici.  
U posledně zmíněné lokality jsme prozkoumali sídlištní jámy z období ne-  
olitu (kultura s lineární keramikou 5300–5000 př. Kr.) a zahloubený dům  
z doby železné. Další výzkum nás přivedl opět do Kopidlna, a to zresta-  
vované ČOV. Zde jsme našli opět pozůstatek sídliště nejstarších zemědělců  
(5 800–5 300 př. Kr.). V době prázdnin a dovolené jsme vyměnili klidné  
odpočinkové destinace za rušné staveniště v Holovousích, kde jsme na  
ploše 1 hektaru podrobili výzkumu opět sídliště kultury s lineární kera-  
mikou a mladší doby bronzové. Další výzkum nás přivedl na 3. nádvoří  
hradu Kost a také do Libáně, kde odhalujeme středověké a raně novověké  
památky související s měšťanským osídlením tohoto městečka. Archeolo-  
gická sezóna nekončí ani s příchodem podzimních měsíců, neboť v říjnu  
nás čeká dokončit výzkum pravěkého a vrcholně středověkého sídliště  
v Tuří, opět se vrátíme do Libáně a v listopadu na hrad Kost.

Mgr. Radek Novák

## Muzejní expozice jako inspirace pro dramatickou výchovu

Ve dnech 19.–25. září 2013 proběhl v Jičíně již 18. ročník Dílen dra-  
matické výchovy pro učitele, které každoročně pořádá Sdružení pro tvořivou  
dramatiku a DAMU Praha. Vedle seminářů, které se zabývaly hlasovou  
výchovou, improvizací a přednesem nebo metodikou dramatiky v mateř-  
ských školách, se letos po dlouhé době uskutečnil i seminář, který pracoval  
s historickými a regionálními tématy a jehož realizaci podpořila úzká spo-  
lupráce s Regionálním muzeem a galerií v Jičíně.

Seminární dílnu „Místo, kde žijeme, jako zrcadlo našich osudů“ vedly  
Veronika Rodriguezová, Ph.D. z pedagogické fakulty Masarykovy univer-  
zity v Brně a Mga. Alena Anna Kyselo, edukátorka jičínského muzea. Pra-  
covaly se šestnácti frekventanty rozmanitého věku i profesních zkušeností,  
kteří se sjeli doslova z celé republiky.



Jádrem činností v semináři bylo vzájemné obohacení muzejních prezentací a metod dramatické výchovy, které je založeno na komparaci vyjadřovacího jazyka divadla a jazyka muzejní expozice. Pro učitele dramatické výchovy, zvyklé hledat látku pro své lekce především v literatuře a zpracované motivy vyjadřovat jednáním ve stylizované zobrazené situaci, bylo velmi objevné čerpat z informací a témat, které poskytuje muzejní předmět (exponát) a omezit doprovodné sdělení pouze na interpretaci dobových pramenů a historických faktů.

Ústředním tématem týdenní práce bylo 100. výročí zahájení 1. světové války, události, která zásadně určila a dodnes ovlivňuje moderní dějiny celé Evropy. Toto výročí je velmi aktuální, protože si jej připomeneme již v letošním školním roce a jistě se bude často objevovat i v nejbližších čtyřech letech ve vlastivědných a dějepisných projektech na školách i v paměťových institucích. Účastníci ke zkoumání motivů tohoto historického období využili nejen prostory expozice jičínského muzea, ale čerpali informace a zkoumali je i v terénu, z místních kronik, dobových fotografií a historických studií. Po prostudování dostupných materiálů formulovali seminariisté čtyři tematické okruhy, kterými se dále zabývali: zásobování během války, vzpomínky na padlé, ženská povolání během války a válečná korespondence.

Formálním výstupem práce v semináři bylo vytvoření „muzejních vitrín“ (ve formátu krabice od banánu), které musely obsahovat tematicky vhodný muzejní předmět, dobové dokumenty (v kopiích!) a efektivně použité doprovodné texty. K prezentaci tematického obsahu jednotlivých „vitrín“ mohli účastníci využít libovolné divadelní postupy. Vznikly tak velmi zajímavé performance s hodnotným sdělením.

Tento přístup ke zpracování historických témat silně oslovil diváky závěrečného večera. Nejceněnější však je, že ukázal účastníkům velmi bohatý zdroj příležitostí k učení pro jejich žáky i je samotné.

MgA. Alena Anna Kyselo

## Nové přírůstky: Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Vytváření sbírek makropreparátů obratlovců se v dnešní době střetává s mnoha etickými i právními problémy (zákon na ochranu přírody, zákon na ochranu zvířat proti týrání). Z těchto důvodů je velice výhodná spolupráce se záchrannými stanicemi pro zvířata z volné přírody. Přes veškerou péči pracovníků stanic určité procento přijatých živočichů uhynie a takto uhynulí živočichové mohou být využiti pro makropreparaci. Výhodou zde je i to, že známe nálezné okolnosti budoucího sbírkového předmětu, tedy datum sběru, lokalitu, důvod úhynu, ...

Z takového zdroje pochází i nový přírůstek jičínského muzea čáp černý. Zraněný, letu neschopný a ve špatné kondici, byl tento jedinec nalezen 5. 6. 2012 v Bratříkově u obce Pěnčín v údolí Žehrovky a převezen do péče Záchranné stanice ARCHA při ZOO Liberec. Z této stanice byl po vyléčení předán Záchranné stanici v Libštátu, která má vhodnější prostory pro

následnou rehabilitaci (rozlétávání) většího ptačího druhu, kterým čáp bezesporu je. Bohužel se tento jedinec do volné přírody již nevrátil: při vypouštění došlo k velkému zklamání pracovníka stanice, k náhlému umrtí zvířete, pravděpodobně z důvodů srdečního selhání či náhlé mozkové příhody. Byl tedy nabídnut k preparaci jičínskému muzeu a zde je nyní zapsán pod číslem Z563.

Čáp černý na rozdíl od svého známějšího příbuzného čápa bílého nehnízdí v blízkosti lidí, ale žije poměrně skrytým životem v rozsáhlejších lesních porostech. Na stromě, řidčeji na skalách či na zemi, si z klacků staví obrovská hnízda, široká až 170 cm a vysoká až 120 cm. Samice snáší 2–4 bílá či nažloutlá vejce. V sezení se střídají oba rodiče a oba též mláďata krmí. Mláďata na hnízdě zůstávají až 70 dní. Hlavní potravou čápa černého jsou drobní obratlovci (ryby, žáby, obojživelníci i savci) a bezobratlí živočichové (brouci, měkkýši). Za potravou zalétá od hnízda poměrně daleko, 12 i více kilometrů.



Čáp černý je tažný druh. Zimu tráví v rovníkové a jižní Africe. Tahové cesty čápů černých jsou poměrně dobře zmapovány pomocí družic díky projektům Africká odysea (od r. 1995) a Nová odysea (2002). Čapí mláďata s vysíláčkami byla sledována od hnízdiště v brdských lesích až po africké zimoviště.

Jak napovídá název je čáp černý zbarven převážně černě, v době hnízdění se zelenopurpurovým leskem. Nohy a zobák má výrazně červené, rozdíl mezi pohlavími nenajdeme. Především při letu si můžeme povšimnout bílého břicha.

Podle dr. Šíra (kniha „Ptactvo české“) byl čáp černý koncem 19. století vidán v naší oblasti zřídka a pouze v době tahu (např. na kopidlenských rybnících). Od 30. let 20. století ale jeho počty v celé České republice významně stouply a dnes hnízdí po celé ČR. I když jeho hnízdo naleznete spíše díky velkému štěstí či náhodě, vidět ho za letu či při sběru potravy můžete např. v okolí Česova, Kovače, Úlibic či přímo Jičina.

Mgr. Petra Zíková

## Hodnocení hlavní turistické sezóny

Pokud muzeum sídlí v turisticky navštěvovaném městě a navíc v jeho centru, logicky se musí přizpůsobit také hlavní turistické sezóně. Každoročně při sestavování výstavního plánu koncipujeme plán výstav tak, aby od června do září byly prezentovány výstavy s nadregionální tematikou s cílem zasáhnout svým tématem hlavně mimojičínského turistu, zatímco v jarních, podzimních a zimních měsících se jedná zase o výstavy určené obyvatelům regionu. Vybalancovat správně obě dvě cílové skupiny není jednoduché a vlastně to, zda-li se nám to povedlo, se dá hodnotit vždy až po ukončení výstavy.

Naším přáním je získávat a obohatit více návštěvníků rozšířením nabídek našeho muzea, a to s cílem rozvíjet a zvýšit kvalitu a atraktivnost poskytovaných služeb. Požadavky turistů v současné době „zrají“, lidé také o dovolených vyhledávají různorodější činnosti a zaměřují se na širší okruh pozoruhodností nabízených aktivit. Specifickou skupinou jsou potom také senioři, kteří rádi opakují cesty spojené s určitým zájmem a jsou velmi citliví na kvalitu. Zasadujeme se tedy o to, aby námi poskytované služby byly na vysoké úrovni a inovujeme a rozšiřujeme jejich nabídku.

Kromě dvou sezónních výstav (ve výstavní chodbě muzea probíhala výstava Ondřej Sekora přírodovědcem, v galerii výstava s názvem Trpaslík a jeho svět) a stále muzejní expozice s možností prohlídky formou hry jsme na hlavní turistickou sezónu připravili komentované prohlídky města, které byly určeny nejen pro turisty, ale pro všechny zájemce o historii tohoto města. Probíhaly také již tradiční komentované prohlídky Valdštejnova paláce, které byly určeny pro ty, kteří chtěli detailněji poznat sídlo, které si pro sebe ve svém rezidenčním městě Jičíně nechal vystavět Albrecht z Valdštejna. Během prázdnin se uskutečnily noční prohlídky muzea – prohlídky při svíčkách, kdy návštěvníci měli možnost navštívit podzemí bývalého sídla Smiřických, prostory Panské oratoře (prostor dostupný spojovací chodbou mezi zámek a kostelem) a také byli upozorněni na zajímavé a vzácné předměty z jednotlivých období historie. O prázdninových víkendech byla na nádvoří zámku otevřena muzejní čajovna, kde návštěvníci měli možnost ochutnat ze široké nabídky různých čajů a kde také mohli příjemně posedět a relaxovat. Páteční odpoledne byla zpestřena otevřením přijímací kanceláře vévody z Valdštejna a následně společnou prohlídkou prostor, které jsou životu a působení Albrechta z Valdštejna věnovány.

Expozici muzea hry se všemi doplňkovými akcemi navštívilo o prázdninových měsících 4 911 osob, což je o 21,23% méně, než v loňském roce. Výstavu Trpaslík a jeho svět navštívilo v galerii v měsících červenec – srpen 2013 celkem 2 462 osob, což je o 28,26 % méně než loni. Důvody nižší návštěvnosti nutno hledat v obecně nižší návštěvnosti kulturních zařízení, ale také třeba (opravdu!) v počasí. Je známo, že pokud jste na dovolené v Českém ráji a teploty šplhají nad 30 stupňů, raději zvolíte jinou volnočasovou aktivitu než je návštěva muzea. Důvodem může být ovšem také horší ekonomická situace turistů. Ovšem důvody nižší návštěvnosti nutno hledat také u sebe.

Jana Kořínková, Michal Babík

## Podzimní přednáškový cyklus muzea



Počínaje říjnem jsme pro naše návštěvníky připravili podzimní přednáškový cyklus. Každé úterý v 17 hodin je pro naše návštěvníky připravena zajímavá přednáška, přičemž témata jsou opravdu různorodá – od sbírání hub přes cestovatelské besedy o Andách či Kavkazu až po přednášku religionisty a našeho nového spolupracovníka Rudolfa Havelky o jeho půlročním pobytu mezi národem Lesních Němců na Sibiři. Více informací o plánovaných přednáškách je na našich webových stránkách.

## Seznam podzimních přednášek:

1. 10. – Ing. Jan Kindermann: Obnova židovských památek po roce 1989
8. 10. – Mgr. Petra Zíková: Koupací jezírka
15. 10. – Mgr. Radek Novák: Archeologický výzkum v Dětenicích
22. 10. – Bc. Tereza Tejklková: Houby jedlé a jim podobné jedovaté
29. 10. – Mgr. Rudolf Havelka: Lesní Němci - život se soby a ropou
5. 11. – Mgr. Jakub Kašpar: Tuško, zapomenutý (?) kraj na Kavkaze
12. 11. – Pavel a Klára Bezděčkoví: Peru I.: Andami cestou necestou
19. 11. – Mgr. Jan Luštinec: Krkonošské Vánoce

## Povrchová úprava kovů: fosfátování

Při konzervování kovových předmětů je vhodné po očištění a odrezení provést tzv. konverzní - pasivační úpravy povrchu, kterými jsou předměty dlouhodobě chráněny před vlivy vnějšího prostředí. U železných kovů se používají různé pasivační metody, např. fosfátování, chromátování aj. Mezi nejčastěji používané a také nejúčinnější patří právě fosfátování. Jeho princip spočívá ve vylučování vrstev nerozpustných, nevodivých fosforečnanů na povrchu kovů, pevně zakotvených v kovovém podkladu. Provádí se několika způsoby, buď ponořením v lázni připravené z roztoku kyseliny fosforečné (H3PO4) či obchodních přípravků tzv. synfátů, postříkáním, nebo nanášením roztoku na povrch předmětu. Za určitých okolností lze fosfátování provést pomocí pastových přípravků připravených ze směsi rozemleté slídy s 85% H3PO4 a destilované vody. Slída při zasychání podporuje vytvoření povrchové krusty, která se dá snadno odstranit, aniž by se narušil vzniklý fosfátový povlak.

Konzervátorská praxe využívá nejčastěji osvědčenou rychlou metodu ponoření čistého a odrezeného předmětu do 3% roztoku horké H3PO4 na dobu 2–3 minut. Poté se předmět z lázně vyjme, osuší čistou a suchou prachovkou a na závěr se ještě dosuší v elektrické sušárně při teplotě 120 °C po dobu asi 2–3 hodin. Fosfátováním se na povrchu vytváří šedá a matná, korozi velmi odolná vrstva fosforečnanu železnatého (Fe3 (PO4)2). Tuto vrstvu je možné ještě zvýraznit další pasivací (např. chromátováním) a konečným úkonem je pak nanášení vhodného konzervačního přípravku. Vzniklá fosfátová vrstva má krystalickou strukturu. Kromě toho lze využít také amorfní fosfáty, zejména pro drobné sbírkové předměty (např. součásti zbraní, mechanismů, nástroje atd.), ale také pro předměty větší, jakými jsou např. přilbice nebo celé zbraně. Fosfátování se v tomto případě provádí v polyfosfátových lázních (v destilované vodě rozpuštěný hexametafosforečnan sodný (NaPO3)6 a chlorid vápenatý (CaCl2 . 2 H2O)) za vzniku souvislého povlaku spojeného s kovovým základem. Jednotlivé složky je nutné rozpouštět v destilované vodě samostatně a posléze se smísí přiléváním roztoku chloridu vápenatého za stálého míchání, aby se zabránilo vzniku sraženiny. V tomto roztoku se pak předměty namáčí po dobu 2–3 hodin. Po vyjmutí se opláchnou v destilované vodě a usuší v sušárně při teplotě asi 110 °C.

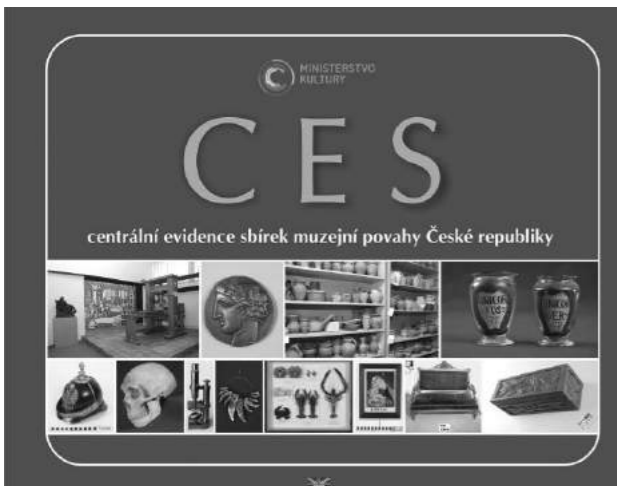


Co však podniknout při porušení fosfátové vrstvy? Dochází tím ke snížení ochranného účinku a proto je nutné poškozenou pasivační vrstvu odstranit a vytvořit nový, celistvý povlak. Odstranění se provádí ponořením předmětu do horké, asi 15% H3PO4 s přísadou vhodné inhibiční látky. Po tomto úkonu není potřeba dále předmět oplachovat destilovanou vodou či neutralizovat a můžeme přímo přistoupit k opětovnému fosfátování.

Miroslav Novohradský, Mgr. Hana Macháčková

## Co je CES?

V roce 2002, po vydání zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů a po vytvoření dvou metodických pokynů v letech 2001 a 2002, byly sbírky českých muzeí zapsány do Centrální evidence sbírek (tzv. CESu). CES je tedy databázový systém, spravovaný Ministerstvem kultury ČR, evidující muzejní sbírky České republiky, tedy i sbírku Regionálního muzea a galerie v Jičíně.



Na počátku, v roce 2002, došlo po projednání žádosti k zapsání dvou našich sbírek do CESu a to pod názvem „Sbírka Regionálního muzea a galerie v Jičíně“ a „Sbírka Regionálního muzea a galerie v Jičíně - fond Sobotka“. Vlastníkem obou sbírek je Královohradecký kraj, správcem je Regionální muzeum a galerie v Jičíně.

Se zapsáním do CESu je pro správce sbírky spojena řada dalších úkolů. Především je nutné pravidelně, minimálně 2x ročně provádět aktualizaci. K tomu slouží databázový program CESík. Určený pracovník muzea vkládá do programu nové přírůstky, přepisuje sbírkové předměty do II. stupně evidence (rozepsání přírůstkového čísla na inventární), případně i žádá o odpis. Ten ale musí být doložen vysvětlením důvodu odpisu a návrhem odpisové komise. Změny se po té odesílají na ministerstvo a celý program je uzamknut pro změny do té doby, než z ministerstva přijde zpět potvrzení aktualizace CESu.

Úkolem CESu je zlepšit identifikace jednotlivých sbírkových předmětů i chránit sbírky jako celek. Hlavním důvodem pro vznik CESu je ale prostá ochrana movitého kulturního dědictví naší republiky. Není možné vyvést do zahraničí sbírkový předmět bez jeho předchozího zápisu do CESu a po té bez vydání povolení k vývozu. S tímto formulářem se naše muzeum setkalo již v roce 2005, když vyváželo sbírkové předměty na výstavu v holandském Wijku.

Mgr. Petra Zíková

## Ze sbírky muzea: Renesanční svatební truhla

Historická sbírka Regionálního muzea a galerie v Jičíně obsahuje velké množství předmětů vypovídajících o životě našich předků. Jedním z nich je renesanční svatební truhla úctyhodné velikosti umístěná ve druhém sále vlastivědné expozice muzea. Pochází ze starých muzejních sbírek, ale její původní příběh je opředen tajemstvím.

Mohutná truhla podélného tvaru s rozměry 186 x 73 x 102 cm, vyrobená z tvrdého dřeva, spočívá na vyšším podstavci, ve kterém jsou tři zásuvky. Přední a obě boční strany jsou bohatě zdobené řezbou, profilovanými římsami lištami. V přední stěně to jsou tři pole zdobená diamantovou řezbou lemovanou rámy s akantovými rozvilinami. Akantové rozviliny se pak objevují také na bočních stěnách i podstavci. Řezby, zvýrazněné tmavým podkladem, jsou zdobené zelenou a červenou – pro renesanci typickými barvami. V horním akantovém rámu je vyřezán letopočet 1560 spolu s literami I A I R I, ve spodním rámu pak F E I T R I S. Litery zřejmě odkazovaly spolu s erby na podstavci k majiteli truhly, zřejmě erbovnímu měšťanovi. Bohatá výzdoba se ale neomezuje jen na vnější stranu. Uvnitř zdobí víko dva velké květy v zelené, červené a bílé barvě. Ozdobně vyřezávané a malované mřížky zakrývají nezbytnou tajnou přihrádku, která nechyběla v žádné truhle a ukrývala to nejvzácnější (šperky, dokumenty).

Truhla bývala až do konce 17. století základním typem úložného nábytku šlechtických i měšťanských interiérů, který sloužil k uložení šatstva, prádla i osobních potřeb. Renesanční truhly podlouhlého pravouhého tvaru vycházely typově i výzdobou z tvaru antického sarkofágu. Do Evropy se



tento bohatě zdobený kus nábytku rozšířil z Itálie. Rané typy bývaly často uloženy na vyšším profilovaném podstavci, než byl podstavec v 16. století nahrazen čtyřmi nízkými nohami ve tvaru lvích spárů. V zaalpském prostředí se tyto změny projevil s mírným zpožděním.

Zvláštním typem bývaly pak bohatě zdobené truhly svatební, sloužící pro uschování výbavy nevěsty. I když se v průběhu let tvar svatební truhly značně proměnil, udržel se zejména u nás ve venkovském prostředí až do počátku 20. století.

Mgr. Hana Macháčková

## Osobnost: Ladislav Zívř

Sochař Ladislav Zívř, významný umělec a člen Skupiny 42, pocházel z Nové Paky. Práci s hlinou měl takřka v krvi, narodil se 23. 5. 1909 v rodině hrnčírů. Své dětství trávil v otcově dílně a láska k tomuto tvárnému materiálu jej také přivedla v letech 1927–1928 do učeného oboru hrnčírů na Odborné keramické škole v Bechyni, kde se prohloubil jeho zájem o pálenou hlinu. Díky výraznému talentu spolu s plastickým citem a hlubokou znalostí materiálu byl v roce 1928 přijat na Uměleckoprůmyslovou školu do Prahy.



Svým dílem se zařadil k nejvýznamnějším osobnostem českého moderního sochařství. Jeho tvorbou se prolínají vlivy Guttfreudova sociálního civilismu, kubismu i surrealismu a osobitostí tvorby vnesl do českého prostředí zcela originální výraz. V kubistických plastikách hudebníků z 30. let Zívř zcela zrušil izolovanost jednotlivých tvarů postavy a nástroje a nechal je splýnout v celkové hmotě. Následující léta charakterizují nastupující fantazijní a imaginativní složky. Jeho plastiky vytvářené technikou asambláže nebo muláže (spojení přírodních materiálů s tekutou sádrou) v sobě kombinují nejrůznější materiály a představují náměty z pracovního prostředí, nejrůznějších profesí, jevů technického pokroku, ale i okouzlení přírodními tvary. Technika muláže byla Zívřovým původním objevem a významným přínosem v umělecké tvorbě. V letech 1942–48 se připojil ke členům Skupiny 42, kde působil jako jediný sochař. 40. léta se v jeho tvorbě nesou v duchu technické civilizace jako byl Rentgenolog (1942) či Muž u stroje (1946, sbírka RMaG v Jičíně) či Žena s mikroskopem (1947). Jeho nejoblíbenějším materiálem byla, jak jinak, hlína „permská červenice“ typická pro jeho rodný kraj. Z důvodů nesvobodného projevu ve společnosti se v 50. letech odmítl a počátkem let šedesátých se přestěhoval do poklidné vesničky Ždírcu u Nové Paky. Zde také vzniká jeho neobsáhlejší dílo inspirované přírodou. K tomuto pozdnímu období Zívřovy tvorby náleží fantazijní dílo nazvané Mandrepory vytvořené v roce 1965. Klínovitý útvar s okem vytvořený z patinované pálené hlíny, vysoký 95 cm, připomíná ruku nebo prorůstající se kořeny. Hnědavé tóny patiny a drsnější povrch ještě více umocňují odkaz k inspiraci přírodninami. Utváření krajiny, skály, rostliny a geometrie nerostů se odráží i v dalších dílech z tohoto období, kterým ruce zkušeného umělce s velkou fantazií vtiskly novou tvář odrážející silné vnitřní napětí. V závěrečném období své tvorby vytvořil také řadu monumentálních reali-

zací na mezinárodním sochařském sympoziu v Hořicích v Podkrkonoší. V 70. letech vyústila Zívřova tvorba z fantastičnosti a vnitřního napětí do obecného průměru života a smrti. Po plodném životě ukončil tento originální umělec pouť svého života ve Ždírci ve věku 71 let, dne 4. 9. 1980. Dílo Ladislava Zívřa představuje nejen v rámci českého, ale také evropského sochařství zcela původní hodnotu. Ve sbírce RMaG v Jičíně je dílo Ladislava Zívřa zastoupeno hned několika plastikami z jeho pozdního období a je považováno za velice hodnotné. Kromě výše citovaných Mandrepory a Muže u stroje jsou to Stronciový klín (1960), Postava s radarem (1962), Hlava Gorgony (1963), Postava s tranzistorovým rádiem (1963) a Reliéf s rozsvícenými (1965).

Jarmila Hakenová

## Stalo se v roce 1913

Měšťanský sbor ostrořelecký v Jičíně pořádal na počest bratrského sboru trutnovského v neděli 10. 8. výlet do restaurace v Čerově. Po přivítání trutnovského sboru na nádraží se odebral průvod k hotelu Hamburk a trutnovská kapela zahrála dostaveníčko jičínským hodnostářům. V půl třetí se od radnice odebral průvod do Čerova, kde se konal koncert.\* Byla prořezána druhá polovina pravé řady lipového stromořadí.\* 5. srpna v 11 hod. dojedle se vloupal do domu nadstrážníka Štěpána Jandourka čp. 92 na Holínském předměstí neznámý poberta a odcizil z pokoje kabát v němž se nalézala hotovost 130 korun, domovský list a legitimace. Kabát prodal pachatel jistému vetešníkovu, domovský list a legitimaci pohodil u městské plovárny a s ostatním lupem uprchl.\* Nový kurs dámských střihů dle školy pařížské vedla od 10. září v sokolovně slečna Anna Mocová, každé pondělí a středu od 9 do 12.30 hod.\* 28. září se na jičínském letišti uskutečnil veřejný vzlet aviatika E. Čiháka, při němž pilot čtyřikrát obletěl nad hlavami diváků a poté se bezpečně snesl k zemi.\* 11. listopadu večer vyšlehy z komína hotelu Praha vysoko ohnivé plameny a nejbližší ulice zahalil hustý černý dým. Kde kdo se domníval, že hoří, bylo však zjištěno, že pouze chytily v komínu saze.\* Cizinecká komise v Jičíně nechala pro propagační a reklamní účely zhotovit sérii diapositivů z Jičína a Českého ráje, která byla půjčována do jiných měst. Jičínské veřejnosti byly obrázky promítnuty 12. listopadu ve dvoraně Sokolovny 26. listopadu vykolejily při odjezdu z jičínského nádraží 3 vagony vlaku odjíždějícího ráno do Prahy. Při neštěstí byl zraněn strojvedoucí a poštovní konduktér. Důvodem vykolejení byla opomenutá zarážka pod koly vagonu.

Mgr. Jiřina Holá

## Jičín včera a dnes

Rohový dům čp. 2 s Šafaříkovou ulicí vystavěl do této podoby v roce 1889 Josef Adolf. Přes ulici se nachází hostinec U Města Hamburku (Paříž, Astra), který v roce 1876 zakoupil hrabě Ervin Schlik (nade dveřmi schlikovský znak). V letech 1883–1917 měla budova železný balkon a oboustranné schody od firmy Bondy v Praze, aby byl zajištěn její lepší stav z hlediska bezpečnosti. Do roku 1920 stálo sousoší Nejsvětější Trojice před hostincem společně s kašnou pro Valdické předměstí. Sousední dům čp. 4 vlastnil od roku 1906 pekař Josef Novotný. Tento dům se téměř nezměnil. Z druhé strany ale ovlivnil na dlouhou dobu pohled na zadní stranu domů čp. 3–7 komin, který patřil právě k Novotného pekárně. Dům čp. 5 patřil od roku 1912 obchodníkům Arnoštu a Hedvice Steinerovým. Jediná



Pohled na Žižkovo náměstí z Husovy ulice, foto Josef Pícek, po roce 1883.



výraznější změna v této řadě domů nastala na čp. 6, které v roce 1932 koupili stejným dílem Otto a Max Steinerové a v roce 1937 zde vystavěli dvoupatrový obchodní dům podle návrhu arch. Františka Šikoly. Od této doby byla narušena jednotná linie střech těchto domů (kromě Paříže). Vedle Valdické brány vpravo stojí dům čp. 14, který přestavěl do nynější podoby obchodník Vilém Lahn. V roce 1907 dům zakoupil kožešník Antonín Rudolf. Domy, které již dnes nestojí (čp. 15, 16, 17) a jsou nahrazeny domem čp. 813, byly v 1. polovině 20. století spjaty s předními jičínskými živnostníky. Dům čp. 15 zakoupil v roce 1912 řezník a uzenář Karel Lisý. Dům čp. 16 získal v roce 1906 Josef Žďárský a připojil ho k hostinci čp. 17. Dům čp. 17 zakoupil hospodský a řezník Josef Žďárský již v roce 1893. V tomto přízemním hostinci bylo rušno převážně o výročních a dobytčích trzích. Na dvoře měly stanoviště dva soukromé autobusy. Původní název U Bílé růže vymizel a říkalo se tu U Bohatých Žďárských. Sousední hostinec U Bílého Beránka, čp. 18, později kavárnu Amerika, zakoupil v roce 1886 v dražbě jako starou hospodu turnovský sládek Jan Tockstein. Budovu zbořil a za značný obnos 60 000 zl. vystavěl dvoupatrový hostinec. V roce 1927 zakoupila tento objekt Okresní záložna hospodářská a hostinec i kavárna byly zrušeny. Adaptační práce celého objektu provedl

Ing. František Holeček podle plánů ing. arch. Čeňka Musila. Dne 22. 1. 1928 se konala první schůze Občanské hospodářské záložny ve vlastní budově. V domě čp. 60 (vpravo, čtvrtý dům od rohového domu s Havlíčkovou ulicí, čp. 39) zřídil v roce 1876 lékárník Rudolf Stehlík drogerii, poté ji vlastnil mj. B. Kocí. Sousední dům čp. 59 zakoupil v roce 1885 obchodník František Broul. Výraznou změnu této části Husovy ulice zaznamenal pouze dům čp. 1 (3. od rohového čp. 39), který byl později doplněn o obdélný arkýř.

Mgr. Hana Fajstauerová

## Kopidlenská sbírka v jičínském muzeu

V září tohoto roku se do našeho muzea dostaly poslední sbírkové předměty, které se nacházely v bývalém muzeu v Kopidlně. Dokončilo se tak předání kompletní sbírky Kopidlenského muzea, se kterým se započalo v podstatě již v roce 1997. Vzhledem k tomu, že město Kopidlna v současné době nedisponuje prostředky na to, aby si zřídilo své vlastní muzeum či financovalo správce této sbírky, požádalo právě jičínské muzeum, aby sbírku vzalo pod svá křídla. Naše muzeum, také vzhledem k tomu, že slovo „regionální“ ve svém názvu bere vážně, se k této situaci postavilo čelem a chtělo by pomoci městu Kopidlna se zapsáním celé sbírky do Centrální evidence sbírek. A to především z toho důvodu, aby se sbírka dostala pod ochranu zákona o sbírkách muzejní povahy. Souvisle s předáním sbírky probíhají také jednání s městem Kopidlna a také našim zřizovatelem, jakým způsobem vlastně smluvně vymezit správu této sbírky do budoucna. Ukazuje se totiž, že celý proces může být administrativně poměrně složitý. Výsledek jednání by měl být znám v horizontu půl roku. Již nyní je ovšem důležité to, že muzeum i město Kopidlna mají zájem o uvedení sbírky do stavu zákonné ochrany.

Co se týká charakteristiky sbírky, obsahuje řadu památek na Kopidlenské rodáky, zejména hudebního skladatele F. M. Hilmaru, děkana, vlasteneckého kněze, učitele a historika F. A. Vacku, Bědu Křídla ad. Objevují se zde předměty odkazující k šlechtické rodině Schliků i významným rodným měšťanským. Rozsáhlé jsou podsbírkyně archeologie a keramiky. Podsíbírka výtvarného umění zahrnuje díla od 17. do 20. století. Tím nejcenějším kusem je bezesporu Bible pražská, první česká tištěná bible vydaná v Praze roku 1488. Kopidlenský exemplář není úplný, jde o rozsáhlý fragment asi 55% rozsahu biblického textu (2Kr 5,4 – Ez 35,7) nově svázaný někdy na konci 19. či počátku 20. století. Z dalších oborů jsou v menší míře zastoupeny doklady lidového umění, lidového textilu, zemědělského nářadí a náčiní, předměty z činnosti spolků (Sokol Kopidlna), židovské památky, modely strojů pro školní potřeby atd. Významnými díly jsou zejména obraz s námětem Antické svatební scény, neznámého italského malíře z 18. století, nebo kuriózní mapa Středomoří malovaná na oslí kůži.

Michal Babík

**Hurá, muzeum!** Čtvrtletník Regionálního muzea a galerie v Jičíně

Vydává: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, Valdštejnovo náměstí 1, 506 01 Jičín

tel.: +420 493 532 204, e-mail: muzeumhry@muzeumhry.cz, www.muzeumhry.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Michal Babík, tel.: +420 731 240 556

Grafické zpracování: Patricie Vokalová, Tisk: Střední škola propagační tvorba a polygrafie Velké Poříčí

Je-li Vám náš časopis sympatický, můžete si objednat jeho zaslání poštou.

Tohoto čísla by nebylo podpora města Jičína. Uzávěrka tohoto čísla byla 10. září 2013.

